

Forord

TEMA: Folkebibliotek og biblioteksforskning i dansk-norsk belysning.

Hvis man i disse EF-tider har svært ved at argumentere for nordisk fællesskab og samarbejde, så er biblioteksområdet ihvertfald en undtagelse. Som det f.eks. fremgår af sidste nummer af Biblioteksarbejde om "organisationsændringer i nordiske folkebiblioteker" så er der et intensivt samarbejde mellem biblioteksfolk i de nordiske lande.

Det skyldes dels det sproglige fællesskab, som igen hænger sammen med det kulturelle fællesskab og fællesnordiske traditioner. En væsentlig del af disse fælles rødder udgøres af den såkaldte folkeoplysningstradition, som kendetegnes ved, ihvertfald i princippet, at være båret og styret af folket selv, uanset om man bor i hovedstad eller i den yderste bygd, om man er højtuddannet eller arbejdsmand. Folkebibliotekerne er i deres udgangspunkt en del af denne tradition. Men de er også en del af det moderne globale informationsnetværk. Det kræver at bibliotekarer både har jordforbindelse til de nordiske folkelige traditioner og er ajour med den nyeste informationsteknologi. Det gælder ikke mindst ansatte på folkebibliotekerne. Hvordan man indfrier disse krav og hvilke muligheder man har

for at gøre det varierer meget fra land til land, selv indenfor Norden. Men på grund af de mange fællestræk kan man med fordel diskutere med hinanden om hvordan man kommer videre i biblioteksudviklingen og hvordan en biblioteksforskning kan yde sit bidrag hertil.

Op til den norske biblioteksforenings årsmøde i 1992 i Bergen efterlyste en norsk bibliotekar et biblioteksfagligt tidsskrift i Norge, hvor der var plads til lidt større artikler end der er mulighed for i Bok og Bibliotek på linie med Svensk Biblioteksforskning og Biblioteksarbejde.

Indtil der kommer et lignende tidsskrift i Norge, vil vi gerne her fra Biblioteksarbejde åbne vores spalter for norske biblioteksfolk. Vi har derfor bedt den nævnte norske bibliotekar, Richard Madsen, om at skrive den første artikel med titlen: "Med røtter i fremtiden". Han sætter bl.a. spørgsmålstegn ved at være entydig positiv overfor den højtbesungne folkeoplysningstradition. Den kan måske også være en klods om benet med dens meget bredt definerede brugerbegreb: **Folket**. For at sikre, at biblioteket fremover har en plads i det informationssamfund, som er på vej, må man også forholde sig til det differentierede behov for infor-

mation, som forskellige brugergrupper har. Det gælder f.eks. kommunernes forvaltninger, som kunne have glæde af en bibliotekars kompetence i at skaffe den nødvendige og tilstrækkelige information til veje. I fremtiden er det ikke kun **biblioteket** som institution, der skal synliggøres. Det er også **bibliotekarens** informations- og kulturformidlende kompetence, som kan benyttes både ude og indenfor biblioteksbygningen.

Hvis man skal skifte spor i biblioteksverden, må man også vide noget om det spor, man skal skifte fra. Det kan biblioteksforskningen være med til at belyse. Den norske biblioteksforsker, Geir Vestheim, Distriktshøgskolen i Hedmark, forfatter til "Folkebibliotek i forvandling", skal i år i gang med et forskningsprojekt om de i folkebibliotekerne indbyggede modsætninger mellem hvad han kalder for den humanistiske rationalitet (folkeoplysningstraditionen) og den bureaukratiske formålsrationalitet (informationstraditionen). Med teoretisk udgangspunkt i Max Webers og Jürgen Habermas's teorier om det moderne, bureaukrati og rationalitetsformer vil Geir Vestheim søge at finde ud af hvordan de to traditioner/rationalitetsformer kommer til udtryk i det norske folkebiblioteksvæsen og dermed få fat på de bærende idéer i det norske folkebiblioteksvæsen i den såkaldte senmoderne velfærdsperiode siden 1935.

Den tredje artikel, skrevet af den danske biblioteksforsker Niels Windfeld Lund, er ligeledes en beskrivelse af idéerne bag et igangværende forsknings- og udviklingsprojekt i Nord-Norge om "Bibliotek og hverdagsliv på Senja i Troms Fylke". Det drejer sig om forholdet mellem de mange kundskaber, som er indeholdt i bibliotekernes samlinger og det hverdagsliv, som bibliotekernes brugere lever både i og udenfor biblioteket. Med udgangspunkt i en diskussion af kundskabs- og hverdagslivbegreberne, skitserer han en forståelse af det lokale folkebibliotek som et kundskabsværksted til brug for det lokale hverdagsliv.

Ligesom gennem artiklerne har vi i anmeldelses-sektionen søgt at åbne op for en dialog mellem

såvel danske og norske biblioteksforskere som forskellige forskningstraditioner. Ligesom der i folkebibliotekerne er forskellige og undertiden konkurrerende traditioner, så er der i biblioteksforskningen forskellige retninger. Den dominerende retning i Danmark som i mange andre lande har hidtil været den informationsvidenskabelige tradition. To af de mest markante repræsentanter for denne retning i Danmark, Peter Ingwersen og Irene Wormell, begge Danmarks Biblioteksskole i København, har begge skrevet doktorafhandlinger indenfor informationsvidenskab. Berit Gjørtz, filosof og lektor ved Statens biblioteks- og informationshøgskole i Oslo, anmelder en revideret udgave af Peter Ingwersen's PhD-afhandling, og Svanhild Aabø, amanuensis og diplombibliotekar på Statens biblioteks- og informationshøgskole i Oslo, anmelder et arbejde af Irene Wormell, der bl.a. omfatter dele af hendes doktorafhandling.

To norske bidrag til at fremme en samfundsvidenskabelig/humanistisk biblioteksforskning bliver anmeldt af de to danske biblioteksforskere, lektorerne Leif Emerek og Anders Ørom fra Danmarks Biblioteksskoles afdeling Aalborg. Det ene bidrag som Anders Ørom anmelder er en konferencerapport "Bibliotek og samfunn" fra et seminar om biblioteksforskning i Oslo i 1990. Den indeholder en række visioner om hvordan en samfundsorienteret biblioteksforskning kunne organiseres og hvad den evt. kunne belyse. Som Anders Ørom påpeger i sin anmeldelse, så kunne det være at denne rapport kunne animere danske biblioteksforskere til en lignende konference om en samfundsvidenskabelig/humanistisk biblioteksforskning. Et af de få og omdiskuterede eksempler på norsk humanistisk/samfundsvidenskabelig biblioteksforskning nemlig Geir Vestheim's "Folkebibliotek i forvandling" bliver anmeldt af Leif Emerek.

Alt i alt er det Biblioteksarbejdes håb, at vi med dette indhold på samme tid har givet vores norske fæller lyst til at gå videre med tidsskriftsplaner og anledning til diskussion om i hvilke retninger såvel folkebiblioteker som biblioteksforskningen skal bevæge sig.